

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową międzynarodową

W dniu 22 marca 1990 r. została zawarta Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o utworzeniu Biura Polsko-Amerykańskiej Wymiany Naukowej. W celu realizacji jej postanowień w dniu 27 marca 1992 r. Strona amerykańska utworzyła w Polsce Biuro Polsko-Amerykańskiej Wymiany Naukowej mające status prawny fundacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. ustawą z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.).

Po podpisaniu w dniu 20 października 1995 r. nowej Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o utworzeniu Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta ww. Biuro zostało przekształcone w Polsko-Amerykańską Komisję Fulbrighta, przy zachowaniu statusu prawnego fundacji. Fundacja ta działa na podstawie powołanej wyżej ustawy o fundacjach oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.). Posiada ona status organizacji pożytku publicznego. Zgodnie z jej statutem, w skład organu decyzyjnego Fundacji (Rady) wchodzi 10 osób: 5 powołanych przez szefa misji dyplomatycznej Stanów Zjednoczonych Ameryki w Rzeczypospolitej Polskiej i 5 powołanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Uchwały Rady są podejmowane zwykłą większością głosów, z tym że przy równej liczbie głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, a w przypadku uchwał dotyczących zmiany Statutu jest wymagana bezwzględna większość głosów przy obecności co najmniej $\frac{3}{4}$ członków Rady. Organem wykonawczym Fundacji jest Zarząd, na czele którego stoi Dyrektor powoływany i odwoływany przez Radę.

W związku z tym, że Umowa międzyrządowa z USA, sporządzona w Warszawie dnia 20 października 1995 r. została zawarta na okres 10 lat, Rada Ministrów wyraziła w październiku 2005 r. zgodę na kontynuowanie realizacji zadań wynikających z tej Umowy (Protokół ustaleń nr 43/2005 z posiedzenia Rady Ministrów w dniu 25 października 2005 r.), o czym została poinformowana Strona amerykańska. W piśmie z listopada 2005 r. Ambasador Stanów Zjednoczonych w Rzeczypospolitej Polskiej potwierdził gotowość Strony amerykańskiej do kontynuowania współpracy do czasu związania nową umową.

W 2005 r. kierownictwo Fundacji „Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta” przedłożyło Stronie polskiej projekt nowej Umowy międzyrządowej w sprawie Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, który z uwagi na szereg kontrowersyjnych rozwiązań nie mógł być zaakceptowany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dlatego też Strona polska opracowała nowy projekt Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, który był przedmiotem negocjacji.

W Umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 10 marca 2008 r. uwzględniono: status prawny Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta jako fundacji, zakres zadań przez nią realizowanych, organy i zasady finansowania oraz sprawowania nad nią nadzoru/kontroli, w celu zagwarantowania stabilnych i trwałych rozwiązań służących wspieraniu mobilności między Polską i USA w dziedzinie nauki i szkolnictwa wyższego. Dzięki wprowadzeniu do projektu Umowy takich zapisów, nawet Rada jako najwyższy organ Fundacji „Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta” uprawniony do zmiany Statutu – nie będzie mogła samodzielnie zmieniać rozwiązań o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania Fundacji.

2. Różnice między dotychczasowym i projektowanym stanem prawnym.

Umowa z dnia 20 października 1995 r. ustanowiła Polsko-Amerykańską Komisję Fulbrighta jako organizację zajmującą się przede wszystkim realizacją programu wymiany akademickiej. Wykonując postanowienia tej Umowy:

- Strona polska (Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego) pokrywała koszty zakupu biletów lotniczych dla polskich stypendystów oraz koszty wynajmu lokalu dla Biura Fundacji „Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta” w Warszawie, a Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej refundowało stypendia amerykańskim stypendystom oraz pokrywało koszty uczestnictwa tych osób w kursach przygotowawczych do podjęcia nauki w języku polskim,
- Strona amerykańska zapewniała obywatelom amerykańskim zwrot kosztów podróży do Polski i z powrotem, wypłatę stypendiów polskim stypendystom udającym się do USA oraz pokrywała im koszty wynajęcia mieszkania podczas pobytu w USA, a także zabezpieczała środki finansowe na pokrycie wydatków związanych z działalnością Komisji.

Nowa Umowa, uwzględniając stan faktyczny, przewiduje kontynuację współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, zwanej dalej „Komisją”, jako fundacji utworzonej zgodnie z przepisami prawa polskiego, której wydatki byłyby pokrywane z dotacji przekazywanych przez Stronę amerykańską oraz Stronę polską na realizację zadania określonego w Umowie (tj. wspieranie obywateli polskich i amerykańskich wyjeżdżających do uczelni lub jednostek naukowych państwa drugiej Strony w celu odbycia części studiów, prowadzenia zajęć dydaktycznych lub badań naukowych). Umowa przewiduje zatem zmianę sposobu finansowania przez Stronę polską wymiany stypendialnej między Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, tzn. udzielanie organizacji pozarządowej dotacji na wykonanie zadania publicznego.

Ponadto postanowienia Umowy:

- 1) określają wysokość dotacji przyznawanej przez Stronę polską na wykonanie zadania publicznego przez Komisję,
 - 2) przewidują zwolnienie z obowiązku uzyskiwania zezwoleń na pracę w państwie przyjmującym przez osoby uczestniczące w mobilności akademickiej koordynowanej przez Komisję,
 - 3) wskazują podmioty sprawujące nadzór nad działalnością Komisji i odpowiedzialne za wykonanie postanowień Umowy.
3. Przewidywane skutki związane z wejściem w życie Umowy międzynarodowej

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta umożliwi obywatelom państw obu Stron odbywanie studiów, prowadzenie zajęć dydaktycznych i badań naukowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Realizacja programu wymiany stypendialnej Fulbrighta będzie stanowić istotny element współpracy i wymiany naukowej ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, jako partnerem strategicznym i państwem priorytetowym polskiej polityki zagranicznej, wpłynie na podniesienie poziomu i jakości kształcenia oraz badań naukowych prowadzonych w szkołach wyższych i jednostkach naukowych, a także na podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich oraz rozwój młodej kadry naukowej.

Zawierając przedmiotową Umowę, Rzeczpospolita Polska potwierdziła wolę kontynuowania owocnej współpracy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. Co roku w wymianie akademickiej realizowanej przez Komisję Fulbrighta uczestniczyło ok. 35 polskich stypendystów i ok. 25 amerykańskich.

Podmiotami prawa krajowego, których dotyczy Umowa są: uczelnie i jednostki naukowe oraz ministrowie nadzorujący uczelnie. Jej postanowienia dotyczą również studentów, doktorantów, nauczycieli

akademickich, pracowników naukowych oraz specjalistów różnych dziedzin, posiadających wykształcenie wyższe.

Zwiążanie się Umową nie będzie miało istotnego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki, a także rozwój regionalny.

Wejście w życie Umowy spowoduje dodatkowe skutki finansowe. Aktualnie roczne wydatki Strony polskiej na realizację zadań wynikających z Umowy międzyrządowej z dnia 20 października 1995 r. wynoszą ok. 450 tys. zł, natomiast Rząd USA przeznacza corocznie na Program Fulbrighta środki finansowe w wysokości ok. 1 500 tys. USD.

W amerykańskim projekcie Umowy z 2005 r., Strona amerykańska wystąpiła z propozycją podniesienia finansowego wkładu Rządu RP do wysokości 100 % wkładu amerykańskiego. W związku z propozycją Strony amerykańskiej określono alternatywnie stałą, maksymalną wysokość dotacji Strony polskiej przekazywanej co roku na rzecz Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta. Wydatki związane z realizacją Umowy będą przewyższać dotychczasowe nakłady finansowe Strony polskiej i wyniosą łącznie ok. 1 500 tys. zł w pierwszym roku, w którym Umowa wejdzie w życie.

Aby osiągnąć przez okres 4 lat docelową wysokość dotacji Strony polskiej (tj. 4 mln zł) środki budżetu państwa w części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego powinny być zwiększane co roku o kwotę 650 tys. zł.

W ustawie budżetowej na rok 2008 z dnia 23 stycznia 2008 r. uwzględniono w rezerwie celowej „Dofinansowanie zadań szkolnictwa wyższego, w tym na zwiększenie wynagrodzeń pracowników uczelni publicznych” (poz. 51) dodatkowe środki finansowe w wysokości 1 050 tys. zł na realizację zadań wynikających z tej Umowy międzynarodowej.

Wydatki na współpracę w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta w kolejnych latach będą planowane i finansowane z cz. 38 budżetu państwa „Szkolnictwo wyższe”.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową międzynarodową

Postanowienia przedmiotowej Umowy dotyczą głównie spraw uregulowanych w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.). W związku tym, że zapisy Umowy będą miały wpływ na ograniczenie zakresu stosowania przepisów wymienionej ustawy o fundacjach wobec organów Komisji, jest nieodzowne ratyfikowanie jej za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

W celu wykonania Umowy nie będzie konieczne wprowadzenie zmian w ustawodawstwie wewnętrznym. Nie zajdzie również potrzeba wydania dodatkowych aktów normatywnych. Koniecznym będzie natomiast wprowadzenie kilku zmian w Statucie Fundacji Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta.